

Huvudman

Strängnäs kommun
barn-ochutbildningsnamnden@strangnas.se

Ärendet

Tillsyn av grundskolan Åkerskolan i Strängnäs kommun.

Beslut

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Strängnäs kommun att senast **den 29 mars 2024** ha vidtagit nedan angivna åtgärder avseende brister rörande mottagande och undervisning av nyanlända elever, frånvaro och särskilt stöd. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas till Skolinspektionen.

Om Strängnäs kommun inte följer detta föreläggande kan mer ingripande sanktioner komma att aktualiseras.

Beslutet om föreläggande gäller omedelbart enligt 26 kap. 10 § tredje stycket skollagen. Beslutet om föreläggande får enligt 28 kap. 2 och 18 §§ skollagen inte överklagas.

Strängnäs kommun ska vidta följande åtgärder

Mottagande och undervisning av nyanlända elever

1. Se till att den bedömning som görs av nyanländas kunskaper finns tillgänglig för lärarna och beaktas vid planeringen av undervisningen (3 kap. 12 c-d §§ skollagen)
2. Se till att **senast den 21 december 2023** upprätta individuella studieplaner enligt skollagens krav för de nyanlända elever som mottagits i skolväsendet på högstadiet. Studieplanerna ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder. (3 kap. 12 g § skollagen)

Frånvaro

3. Se till att vid minst ett tillfälle **före den 21 december 2023** informera samtliga lärare och övrig skolpersonal om skollagens krav kring utredning vid upprepad eller längre frånvaro. Huvudmannen ska dokumentera skriftligt när och hur informationen har förmedlats. Denna dokumentation ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder. (2 kap. 34 § andra stycket och 7 kap. 19 a § skollagen)
4. Se till att rektorn tillsammans med lärare och annan personal **senast den 31 januari 2024** uppmärksammar vilka av skolans elever som har upprepad eller längre frånvaro, oavsett om det är fråga om giltig eller ogiltig frånvaro. En förteckning över dessa elever ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder. (7 kap. 19 a § skollagen)
5. För varje uppmärksamrad elev med upprepad eller längre frånvaro ska rektorn se till att det skyndsamt inleds en utredning om orsakerna till frånvaron (och vid behov även en utredning om särskilt stöd). Utredningen ska genomföras i samråd med eleven och elevens vårdnadshavare samt med elevhälsan. Rektorn ska dokumentera när frånvaroutredningar inletts och slutförts för respektive elev **från och med den 29 november 2023 till och med den 22 mars 2024**. Denna dokumentation ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder. (7 kap. 19 a § skollagen)
6. Se till att rektorn, när en utredning om elevens frånvaro har inletts, anmäler frånvaron till huvudmannen. Rektorn ska för varje elev, vars utredning om frånvaro inletts enligt åtgärd 5 ovan, dokumentera när detta anmälts till huvudmannen. Denna dokumentation ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder. (7 kap. 19 a § skollagen)

Särskilt stöd

7. Se till att vid minst ett tillfälle **före den 21 december 2023** informera samtliga lärare och övrig skolpersonal om skollagens krav kring när de ska anmäla till rektorn att en elev kan vara i behov av särskilt stöd. Huvudmannen ska dokumentera skriftligt när och hur informationen har förmedlats. Denna dokumentation ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder. (2 kap. 34 § andra stycket och 3 kap. 7 § skollagen)
8. Se till att rektorn **senast den 31 januari 2024**, tillsammans med samtliga lärare som bedriver och därmed ansvarar för undervisningen, identifierar och dokumenterar vilka elever som, trots extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen, befaras inte kommer att uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska

uppfyllas. Denna dokumentation ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder. (3 kap. 7 § skollagen)

9. Se till att rektorn för varje elev som identifieras i samband med åtgärd 8 ovan, samt för varje elev som därutöver anmäls kunna vara i behov av särskilt stöd, startar en utredning om respektive elevs behov av särskilt stöd. Rektorn ska dokumentera vilket datum en utredning har startats för respektive elev. Denna dokumentation ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder. (3 kap. 7 § skollagen)
10. Se till att rektorn, eller den rektorn har överlåtit beslutanderätten till, efter varje genomförd utredning om särskilt stöd fattar beslut om att utarbeta eller inte utarbeta åtgärdsprogram. Rektorn ska dokumentera om, och i så fall när, utredningarna har avslutats och när beslut om att upprätta eller inte upprätta åtgärdsprogram har fattats. Denna dokumentation ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder. (3 kap. 9 § skollagen)
11. Se till att elever får det särskilda stöd på det sätt och i den omfattning som behövs och som anges i elevers åtgärdsprogram för att eleverna ska ha möjlighet att uppfylla de bedömnings- eller betygskriterier som minst ska uppfyllas. (3 kap. 10 § skollagen)

Anmärkning

Skolinspektionen tilldelar med stöd av 26 kap. 11 § skollagen (2010:800) Strängnäs kommun en anmärkning avseende brist rörande att undervisningen följer och omfattar aktuellt ämnes syfte och centrala innehåll. Strängnäs kommun ska senast **den 29 mars 2024** vidta de åtgärder som huvudmannen bedömer är nödvändiga för att avhjälpa påtalad brist. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas för Skolinspektionen.

Beslutet om anmärkning får enligt 28 kap. 2 och 18 §§ skollagen inte överklagas.

Områden utan konstaterade brister

Skolinspektionen avslutar ärendet i de delar det avser undervisning bedrivs under ledning av lärare, undervisning av behöriga och legitimerade lärare, studiehandledning på modersmålet, extra anpassningar, förebyggande arbete för att skapa trygghet och studiero samt betygssättning.

Redovisning av åtgärder

Redovisningen av de vidtagna åtgärderna skickas via e-post till skolinspektionen.linkoping@skolinspektionen.se, eller per post till Skolinspektionen,

Box 330, 581 03 Linköping. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för ärendet (dnr SI 2023:5515) i de handlingar som sänds in.

Om ärendet

Skolinspektionen har utifrån myndighetens risk- och väsentlighetsanalys våren 2023 inlett en tillsyn av Åkerskolan F-9 i Strängnäs kommun.

I tillsynen har Skolinspektionen kontrollerat om verksamheten vid Åkerskolan följer gällande bestämmelser om undervisning bedrivs under ledning av lärare, undervisning av behöriga och legitimerade lärare, undervisningen följer och omfattar aktuellt ämnes syfte och centrala innehåll, studiehandledning på modersmålet, mottagande och undervisning av nyanlända elever, frånvaro, extra anpassningar, särskilt stöd, förebyggande arbete för att skapa trygghet och studiero samt betygssättning.

Tillsynen har genomförts genom intervjuer med elever, lärare, personal i elevhälsan, rektorn och biträdande rektorer samt lektionsobservationer mellan den 4-5 samt 7 september 2023. Som en del av tillsynen har även dokumentation granskats bland annat åtgärdsprogram, lärarförteckning, betygskataloger och frånvarostatistik. Huvudmannen har yttrat sig över allt material av betydelse för beslutet.

Motivering av beslutet

Skolinspektionen redogör först för de omständigheter som framkommit i tillsynsutredningen och som ligger till grund för myndighetens bedömning, därefter anges de bestämmelser som tillämpas och slutligen redovisar Skolinspektionen sin bedömning i det här fallet.

Huvudmannen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i skollagen, föreskrifter som har meddelats med stöd av skollagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar (2 kap. 8 § skollagen). Vidare ska huvudmannen se till att nödvändiga åtgärder vidtas om det framkommer att det finns brister i verksamheten (4 kap. 7 § skollagen).

Föreläggande

Mottagande och undervisning av nyanlända elever

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

I informationsinhämtningen inför tillsynsbesöket framgår att nyanlända elever tas emot via kommunens Språkcentrum som gör en kartläggning som sedan skickas till Åkerskolan. Åkerskolan har inte någon förberedelseklass och ingen nyanländ elev på skolan har prioriterad eller anpassad timplan. Istället placeras nyanlända elever

direkt i ordinarie klass där de också deltar i undervisningen i samtliga ämnen. Eleverna får stöd i form av studiehandledning på modersmålet.

Huvudmannen har efter tillsynsbesöket inkommit med kompletterande uppgifter i form av en översikt över nyanlända elever på skolan med information om i vilken mån kartläggning steg 1 och 2 gjorts för respektive elev. Av översikten framgår att det är 25 nyanlända elever på skolan och att kartläggning har gjorts för samtliga elever som tagits emot inom Strängnäs kommun. För två av eleverna uppges att eleverna kommit från annan kommun och att skolan därför inte vet om kartläggning steg 1 och 2 har genomförts.

Av intervjuer med lärare och elevhälsan framgår att resultatet av bedömningen av nyanlända elevers kunskaper från kommunens Språkcentrum inte beaktas av lärarna vid planeringen av elevernas undervisning. Av intervjuer med lärare framgår att lärarna anser att nyanlända elever på skolan placeras i ordinarie klasser för tidigt och att inga individanpassningar utöver studiehandledning på modersmål görs trots att eleverna är i behov av ytterligare individanpassningar. Enligt lärarna saknas förutsättningar att anpassa undervisningen så att de nyanlända eleverna kan tillgodogöra sig den. Eleverna kan inte ta till sig undervisningen på skolan eftersom eleverna har otillräckliga kunskaper i det svenska språket och lärarna kan inte göra sig förstådda då de inte behärskar de nyanlända elevernas modersmål. Detta förstärks genom att undervisningen i ämnet svenska som andraspråk på skolan har brister (se avsnittet om anmärkning längre ner i detta beslut). Enligt lärarna finns det nyanlända elever som är placerade i ordinarie klass och där den enda individanpassningen av undervisningen utgörs av studiehandledning på modersmålet. Eleverna i fråga läser alla ämnen men klarar inte av det vilket resulterat i att eleverna har underkänt betyg i flera ämnen. Av intervju med rektorn framgår att skolans rektor eller biträdande rektorer tar del av kommunens kartläggningar av de nyanlända elever som placerats på skolan och bestämmer vilken klass eleverna ska gå samt skickar in en ansökan om studiehandledning på modersmålet. Det görs inga beaktanden utifrån elevernas kartläggningar vid planering av undervisningen och vid fördelning av undervisningstiden. Orsaken till att det inte finns någon förberedelseklass på skolan är enligt rektorn att det saknas resurser till det från huvudmannen. Ingen av de nyanlända eleverna har prioriterad eller anpassad timplan vilket enligt rektorn beror på att många av de nyanlända eleverna klarar de praktiska ämnena och praktiska moment i de teoretiska ämnena.

Vidare framgår av informationsinhämtningen inför tillsynsbesöket att Åkerskolan har nyanlända eleverna som tagits emot i högstadiet och att ingen av de eleverna har individuella studieplaner. Vid intervjun med rektorn bekräftar rektorn att det inte har upprättats några individuella studieplaner för de nyanlända eleverna på skolan som mottagits i högstadiet.

Rättslig reglering

Av skollagen framgår att resultatet av en bedömning enligt 12 c § ska beaktas vid beslut enligt 12 e och h §§, upprättande av individuell studieplan enligt 12 g § och bedömning av behov av studiehandledning på modersmålet enligt 12 i § samt vid

övrig planering av undervisningen och vid fördelning av undervisningstiden. (3 kap. 12 d § skollagen)

Av förarbetena till skollagen framgår att en förutsättning för att undervisningen ska ge eleven möjlighet att utvecklas så långt som möjligt inom ramen för utbildningen är att skolan tar fasta på de kunskaper eleven tidigare har utvecklat och vad eleven behöver fortsätta att utveckla för att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. Hur undervisningen för nyanlända elever bör utformas, vilken ämnesundervisning de kan delta i och i vilken omfattning detta kan ske är alltid en bedömning som måste göras individuellt utifrån den enskilda eleven. Av förarbetena framgår vidare att det är viktigt att skolor redan tidigt bildar sig en uppfattning om vilka kunskaper som nyanlända elever har. En bedömning av kunskaperna redan inledningsvis är själva fundamentet för den vidare utbildningen och syftar till att de nyanlända eleverna ska kunna placeras i ett sådant sammanhang att de kan ta till sig undervisningen. Bedömningen syftar också till att redan på ett tidigt stadium upptäcka elever som behöver särskilda åtgärder från skolans sida. Ytterligare ett argument för att tidigt göra en bedömning av nyanlända elevers kunskaper är att en sådan bedömning ökar förutsättningarna för att alla elever ska få en likvärdig utbildning. (Prop. 2014/15:45 s. 27 f)

Av skollagen framgår vidare att för en nyanländ elev som har tagits emot inom skolväsendet i högstadiet i grundskolan eller specialskolan och vars kunskaper har bedömts enligt 12 c §, ska en individuell studieplan upprättas senast inom två månader från mottagandet. Studieplanen ska vara långsiktig och beskriva hur eleven ska uppnå behörighet till gymnasieskolans nationella program utifrån elevens mål. Den ska innehålla uppgifter om utbildningens huvudsakliga innehåll och planerade stödåtgärder. Studieplanen ska revideras löpande utifrån de bedömningar som görs av elevens ämneskunskaper. (3 kap. 12 g § skollagen)

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det finns brister i skolans mottagande och undervisning av nyanlända elever. Tillsynen visar att det finns brister i skolans arbete med att beakta nyanlända elevers kunskaper vid planering och genomförande av nyanlända elevers undervisning. Utöver studiehandledning på modersmålet tas på skolan inga beslut om stödåtgärder som lagstiftaren tagit fram för att stödja nyanlända elever i deras skolgång. Att resultatet av bedömningen av nyanlända elevers kunskaper är tillgängligt och beaktas vid planeringen av undervisningen är en förutsättning för att undervisningen ska kunna anpassas efter en elevs behov, förutsättningar och kunskapsnivå i olika ämnen.

Skolinspektionen konstaterar vidare att det inte har upprättats individuella studieplaner för de nyanlända elever som tagits emot på högstadiet, vilket är ett krav enligt skollagen. Syftet med de individuella studieplanerna är att - utifrån elevens mål - beskriva hur undervisningen ska planeras och vilka stödinsatser som behövs för att eleven så snabbt som möjligt ska bli behörig till nationella program. Eftersom tiden i grundskolan inte alltid är tillräcklig för att en elev ska kunna uppnå

behörighet till gymnasieskolans nationella program bör en individuell studieplan, i de fall det är aktuellt, beskriva tänkbara vägar inom gymnasieskolans introduktionsprogram, dock med målet att eleven ska bli behörig till ett nationellt program. Att individuella studieplaner inte upprättas innebär en uppenbar risk för att det tar längre tid för en elev att bli behörig, eller att eleven inte alls lyckas bli behörig till nationella program.

Frånvaro

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av huvudmannens inskickade frånvarostatistik inför tillsynsbesöket framgår att det finns 48 elever som har en frånvaro som överstigande 20 procent under läsåret 22/23. Rektorn har inför tillsynsbesöket uppgett att det på skolan under de senaste tolv månaderna har gjorts 29 stycken frånvaroutredningar. Av intervjuer med elevhälsan, lärare och rektorn framgår att det finns elever med frånvaro överstigande 20 procent under läsåret 22/23 och som enligt skolans bedömning även fortsättningsvis, det vill säga efter starten av läsåret 23/24, har en upprepad eller längre frånvaro men där någon frånvaroutredning inte har inletts. Elevhälsan, lärare och rektorn anser att flera av dessa elever behöver utredas beträffande frånvaro men någon frånvaroutredning har trots det inte inletts och de vet inte orsaken till det.

Av intervjuer med lärare, elevhälsan och rektorn framgår att det finns en rutin på skolan och att lärarna går igenom frånvarostatistiken på arbetslagsmöten en gång i månaden. Har en elev upprepad eller långvarig frånvaro inleds arbetet med att utreda elevens frånvaro genom att elevens mentor gör en förenklad kartläggning som innebär att mentorn tar reda på vad frånvaron beror på och om skolan stötta eleven på något sätt. Har en elev över 20 procent frånvaro skickas ett mejl till biträdande rektorn och en fördjupad kartläggning genomförs. Elevens mentor kallar då elevens vårdnadshavare till ett möte på skolan som en del i frånvaroutredningen. Mentorn gör en frånvaroutredning kring elevens frånvaro och konsulterar personal från elevhälsan vid behov. Av intervju med rektorn framgår vidare att utifrån den fördjupade kartläggningen sätts åtgärder in och åtgärderna följs upp efterhand.

Av intervjun med rektorn framgår vidare att en elevs frånvaro inte anmäls omgående till huvudmannen när en utredning om en elevs frånvaro har inletts. Istället informerar skolan huvudmannen om att en frånvaroutredning har gjorts först efter att den fördjupade kartläggningen är klar. Om frånvaron fortsätter efter den fördjupade kartläggningen görs en anmälan till huvudmannen för att aktualisera eventuella insatser på huvudmannanivå så som vitesföreläggande riktat mot elevens vårdnadshavare.

Rättslig reglering

Av skollagen framgår att barn som är bosatta i Sverige har skolplikt och rätt till kostnadsfri grundläggande utbildning (7 kap. 2 och 3 §§ skollagen).

En elev i grundskolan ska delta i den verksamhet som anordnas för att ge den avsedda utbildningen, om eleven inte har giltigt skäl att utebli (7 kap. 17 § skollagen).

Av skollagen framgår även att huvudmannen ska se till att all personal i den verksamhet som huvudmannen har ansvar för enligt denna lag har nödvändiga insikter i de föreskrifter som gäller för skolväsendet (2 kap. 34 § andra stycket skollagen).

Av skollagen framgår vidare att om en elev har upprepad eller längre frånvaro från verksamheten, oavsett om det är fråga om giltig eller ogiltig frånvaro, ska rektorn se till att frånvaron skyndsamt utreds om det inte anses obehövt. Utredningen ska genomföras i samråd med eleven och elevens vårdnadshavare samt med elevhälsan. Om förutsättningarna för en utredning om särskilt stöd är uppfyllda ska även en sådan utredning inledas. När en utredning om en elevs frånvaro har inletts ska rektorn se till att frånvaron snarast anmäls till huvudmannen. (7 kap. 19 a § skollagen)

Av förarbetena till skollagen framgår att arbetet kring att upptäcka och agera tidigt för att motverka frånvaro hos elever är en av de mest grundläggande åtgärderna som skolan och samhället kan vidta för att fånga upp elever som riskerar att inte nå kunskapskraven och gå miste om den utbildning som de har rätt till. Det är vidare av vikt att huvudmannen får kännedom om omfattningen av upprepad eller längre frånvaro utifrån sitt ansvar. Det finns skäl för en rektor att snarast informera sin huvudman när en utredning om en elevs upprepade eller längre frånvaro har inletts för att huvudmannen ska kunna agera därefter. Detta moment är inte avsett att vara betungande. Det räcker med att t.ex. skicka ett mejl till huvudmannen om att en utredning har inletts. (Prop. 2017/18:182 s. 56 samt s. 61-63)

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det finns brister i skolans arbete med att göra en frånvaroutredning om en elev har upprepad eller längre frånvaro. Tillsynen visar visserligen att det på skolan finns en enhetlig rutin, ett strukturerat arbete och samsyn kring arbetet med att utreda elevers frånvaro samt att skolan vidtar insatser vid elevers skolfrånvaro, men frånvaroutredningar har inte inletts för samtliga de elever som skolan bedömt ha upprepad och längre frånvaro. Avsaknaden av frånvaroutredningar riskerar att leda till att effektiva åtgärder för att komma till rätta med elevens frånvaro inte sätts in i rätt tid, alternativt inte sätts in alls.

Vidare ska, enligt skollagen, en rektor efter att frånvaroutredning inletts snarast möjligt se till att frånvaron anmäls till huvudmannen. På Åkerskolan är rutinen att huvudmannen underrättas först efter att en frånvaroutredning är klar vilket inte är förenligt med skollagens krav och utgör därmed en brist.

Extra anpassningar och särskilt stöd

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Extra anpassningar

Av intervjuer med rektorn, lärare och elevhälsan framgår att extra anpassningar ges inom ramen för undervisningen om en elev befaras att inte uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas.

Anmälan till rektorn

Av intervjuer med lärare, elevhälsan och rektorn framgår att det på skolan finns flera elever som, trots extra anpassningar, befaras inte komma att uppfylla de bedömnings- eller betygskriterier som minst ska uppfyllas. Vidare framgår att flera av dessa elever inte har anmälts till rektorn för att utredas kring behov av särskilt stöd. Det framgår vidare att det finns olika och motstridiga uppfattningar om hur man på skolan går tillväga för att göra en anmälan till rektorn. Enligt elevhälsan och rektorn görs en anmälan alltid genom en blankett medan vissa lärare är av uppfattningen att det inte finns någon sådan blankett. Vissa lärare är av uppfattningen att det går att anmäla elever till rektorn genom att muntligen ta upp eleven vid ett möte med elevhälsan.

Av dokumentstudier och intervjuer med lärare och rektorn framgår att det finns flera elever som fått underkänt i flera ämnen både under höstterminen 2022 och vårterminen 2023 som inte är anmälda till rektorn. Av intervjuer med lärare framgår vidare att flera av dessa elever borde ha anmälts för att utredas kring behov av särskilt stöd med anledning av elevernas kunskapsresultat. Beträffande några av eleverna är lärarna av uppfattningen att de har anmält eleverna genom att ha tagit upp eleverna vid möte med elevhälsan. Eleverna finns dock inte med på rektorns förteckning över anmälda elever.

Utredning om särskilt stöd samt beslut om åtgärdsprogram

Av intervjun med elevhälsan framgår att det finns elever på skolan som utretts kring behov av särskilt stöd utan att utredningen lett till ett beslut om att upprätta eller inte upprätta ett åtgärdsprogram. Denna uppgift bekräftas av den förteckning som huvudmannen inkommit med efter tillsynsbesöket. Av förteckningen framgår att det finns elever på skolan där utredning kring elevens behov av särskilt stöd har startats ett visst datum och avslutats ett visst datum men där den avslutade utredningen inte resulterat i ett beslut om åtgärdsprogram eller ej åtgärdsprogram. Detta trots att utredningarna avslutades för flera månader sedan. Orsaken till varför inte något beslut fattats har i ett fall beskrivits bero på att elevens vårdnadshavare motsätter sig vidare utredningar.

Skolinspektionen har tagit del av och granskat samtliga aktiva åtgärdsprogram på skolan. I de åtgärdsprogram som Skolinspektionen har granskat är de av skollagen

uppställda formella kraven på åtgärdsprogram uppfyllda, exempelvis krav på innehåll, överklagandehänvisning och vem som är ansvarig för uppföljning och utvärdering samt vem som har fattat beslut.

Särskilt stöd ska ges i enlighet med elevens beslutade åtgärdsprogram

Av intervjuer med lärare och rektorn framgår att elever som har åtgärdsprogram inte ges de stödåtgärder som är kopplade till speciallärarstöd. Enligt både lärare och rektorn finns det två speciallärare (under utbildning) på skolan som dock inte alltid har tid att ägna sig åt att ge särskilt stöd eftersom de måste ägna sig åt andra arbetsuppgifter eller återkommande ställa upp som vikarier när någon av de ordinarie lärarna är sjuka. Eleverna blir då utan det särskilda stödet. Enligt lärarna är det problematiskt att skolan inte använder sig av externa vikarier eftersom det leder till att de ordinarie lärarna och speciallärarna ofta får vikariera för lärare som är frånvarande. Lärarna ger exempel på elever som inte fått speciallärarstöd i den utsträckning som beslutats om i åtgärdsprogram.

Rättslig reglering

Extra anpassningar

Av skollagen framgår att om det inom ramen för undervisningen, genom användning av ett nationellt kartläggningsmaterial eller ett nationellt bedömningsstöd, resultatet på ett nationellt prov eller uppgifter från lärare, övrig skolpersonal, en elev eller en elevs vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas, och inte annat följer av 3 kap. 7 §, ska eleven skyndsamt ges stöd i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen. Stödet ska ges med utgångspunkt i elevens utbildning i dess helhet, om det inte är uppenbart obehövligt. (3 kap. 5 § skollagen)

Anmälan till rektorn och skyndsamt utredning om behov av särskilt stöd

Av skollagen framgår att om det inom ramen för undervisningen, genom användning av ett nationellt kartläggningsmaterial eller ett nationellt bedömningsstöd, resultatet på ett nationellt prov eller uppgifter från lärare, övrig skolpersonal, en elev eller en elevs vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas, trots att stöd har getts i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen enligt 3 kap. 5 §, ska detta anmälas till rektorn. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga. Rektorn ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Behovet av särskilt stöd ska även utredas om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation. Samråd ska ske med elevhälsan, om det inte är uppenbart obehövligt. Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska han eller hon ges sådant stöd. Stödet ska ges med utgångspunkt i elevens utbildning i dess helhet, om det inte är uppenbart obehövligt. (3 kap. 7 § skollagen)

Av skollagen framgår även att huvudmannen ska se till att all personal i den verksamhet som huvudmannen har ansvar för enligt denna lag har nödvändiga insikter i de föreskrifter som gäller för skolväsendet (2 kap 34 § andra stycket skollagen).

Beslut om att utarbeta eller inte utarbeta ett åtgärdsprogram

Av skollagen framgår vidare att ett åtgärdsprogram ska utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Av programmet ska behovet av särskilt stöd och hur det ska tillgodoses framgå. Av programmet ska det också framgå när åtgärderna ska följas upp och utvärderas och vem som är ansvarig för uppföljningen respektive utvärderingen. Eleven och elevens vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta när ett åtgärdsprogram utarbetas. Om en utredning enligt 3 kap. 7 § visar att eleven inte behöver särskilt stöd, ska rektorn eller den som rektorn har överlåtit beslutanderätten till i stället besluta att ett åtgärdsprogram inte ska utarbetas. (3 kap. 9 § skollagen)

Särskilt stöd ska ges i enlighet med elevens beslutade åtgärdsprogram

Av skollagen framgår vidare att för en elev i grundskolan ska det särskilda stödet ges på det sätt och i den omfattning som behövs för att eleven ska ha möjlighet att uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning som minst ska uppfyllas (3 kap. 10 § skollagen).

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att elever på Åkerskolan vid behov ges extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen. Skolinspektionen bedömer även att i de åtgärdsprogram som Skolinspektionen fått ta del av och granskat är de av skollagen uppställda formella kraven på åtgärdsprogram uppfyllda, exempelvis krav på innehåll, överklagandehänvisning och vem som är ansvarig för uppföljning. Beslut om anpassad studiegång och undervisning i särskild undervisningsgrupp är fattade av rektorn.

Skolinspektionen bedömer dock att det finns brister i skolans arbete när det gäller att anmäla och skyndsamt utreda elevers behov av särskilt stöd. Tillsynen visar att det finns elever som inte har anmälts och utretts för behov av särskilt stöd trots att ett sådant utredningsbehov finns.

Skolinspektionen bedömer även att det finns brister i skolans arbete med att efter varje utredning av en elevs behov av särskilt stöd fatta beslut om att utarbeta eller inte utarbeta ett åtgärdsprogram. Om en elevs behov inte utreds alls eller inte utreds skyndsamt riskerar eleven att helt eller i vart fall under en viss tid bli utan det särskilda stödet som eleven har rätt till. Avsaknaden av utredning gör det svårt för lärare, elevhälsan och rektorn att sätta in insatser som motsvarar elevens behov.

Skolinspektionen vill här särskilt framhålla att det inte krävs något samtycke från en elevs vårdnadshavare för att skolan ska få anmäla, göra en utredning om särskilt stöd och fatta beslut om åtgärdsprogram även om utgångspunkten är att rektorn

bör sträva efter att få till stånd ett fungerande samarbete med elevens vårdnadshavare i arbetet med särskilt stöd. Att man på Åkerskolan, efter att skolan avslutat en elevs utredning kring särskilt stöd, inte har beslutat om åtgärdsprogram/ej åtgärdsprogram för att elevens vårdnadshavare motsätter sig vidare utredningar är inte förenligt med skollagen. Ett sådant förfarande riskerar att leda till att elever inte får det särskilda stöd som de har rätt till. Att vissa utredningsinsatser som genomförs utanför skolan, t.ex. utredningar inom barn- och ungdomspsykiatri, förutsätter att elevens vårdnadshavare gett sitt medgivande innebär inte ett hinder mot att utreda och besluta om specialpedagogiska, eller andra pedagogiska, insatser som kan genomföras utan samtycke från vårdnadshavare.

Skolinspektionen bedömer därtill att det finns brister i skolans arbete med att ge elever stöd i enlighet med elevers beslutade åtgärdsprogram. Tillsynen visar att elever inte ges det särskilda stöd som utredningen visat att de behöver, eftersom speciallärare inte ges förutsättningar att ge eleverna de stödinsatser som åtgärdsprogrammen anger. Bristerna innebär en uppenbar risk för att eleverna inte ges möjligheter att uppfylla de bedömnings- eller betygskriterier som minst ska uppfyllas.

Val av ingripande

Skolinspektionen får förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten (26 kap. 10 § skollagen).

Strängnäs kommuns verksamhet vid Åkerskolan uppfyller inte författningarnas krav vad gäller mottagande och undervisning av nyanlända elever, frånvaro och särskilt stöd. Det finns därför skäl att förelägga Strängnäs kommun att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Anmärkning

Undervisningen följer och omfattar aktuellt ämnes syfte och centrala innehåll

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av en lektionsobservation och av intervjun med rektorn framgår att det är oklart om eleverna under höstterminen 2023 får undervisning i svenska som andraspråk utifrån syfte och centralt innehåll i ämnets kursplan.

Av intervju med lärare framgår att elever på Åkerskolan som ska läsa ämnet svenska som andraspråk inte får undervisning i det ämnet utan istället får undervisning i ämnet svenska. Eleverna får läroböcker i svenska som andraspråk men inga ytterligare anpassningar görs i undervisningen. Det är läroböcker där eleven själv kan översätta bokens innehåll till sitt eget språk.

Av intervjun med rektorn framgår att det är 69 elever som ska bedömas enligt bedömnings- eller betygskriterierna för svenska som andraspråk. Undervisningen i ämnena svenska och svenska som andraspråk är schemalagda vid samma tillfälle med samma lärare. Enligt rektorn bedrivs undervisning i ämnet svenska, men bedömning, uppgifter och material anpassas till svenska som andraspråk. Någon uppföljning att undervisningen följer ämnets syfte och centrala innehåll i svenska som andraspråk görs inte. Trots upprepade rekryteringsförsök finns det inte någon behörig lärare i ämnet svenska som andraspråk för högstadiet.

Rektorn har av Skolinspektionen ombetts inkomma med lärarnas översiktliga planeringar samt en kompletterande redogörelse hur rektorn säkerställer att de elever på skolan som läser ämnet svenska som andraspråk undervisas enligt läroplanen för ämnet. Rektorn har enbart inkommit med en lärares planering avseende fyra elever i årskurs 9. Av rektorns redogörelse bekräftas att eleverna inte får någon explicit undervisning i svenska som andraspråk utan undervisningen för de eleverna bedrivs i ordinarie undervisning i ämnet svenska. Eleverna får anpassat material till viss del. Det framgår dock att undervisningen i svenska som andraspråk håller på att ses över på skolan och att man på skolan kommer att erbjuda undervisning i ämnet från och med vårterminen 2024 och att skolan behöver stöd från huvudmannen i det arbetet.

Rättslig reglering

Av skollagen framgår att en kursplan ska gälla för varje ämne. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om kursplaner. (10 kap. 8 § skollagen).

Av skolförordningen framgår att för grundskolan gäller en läroplan enligt 1 kap. 11 § första stycket skollagen. Läroplanen finns i förordningen (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet. Av 3 § samma förordning framgår att kursplaner för grundskolans ämnen ingår i läroplanen och att kursplanerna kompletteras av kriterier för bedömning av kunskaper och betygskriterier. (9 kap. 1 § skolförordningen)

I läroplanen för grundskolan samt för förskoleklassen och fritidshemmet finns kursplaner som för varje ämne anger bland annat syfte och centralt innehåll (Lgr 22, 5. Kursplaner).

Av skolförordningen framgår att undervisning i svenska som andraspråk ska, om det behövs, anordnas för

1. elever som har ett annat språk än svenska som modersmål,
2. elever som har svenska som modersmål och som har tagits in från skolor i utlandet, och
3. invandrarelever som har svenska som huvudsakligt umgängesspråk med en vårdnadshavare.

Rektorn beslutar om undervisning i svenska som andraspråk för en elev. (5 kap. 14 § skolförordningen)

Skolinspektionens bedömning

Mot bakgrund av ovan redovisade omständigheter bedömer Skolinspektionen att Strängnäs kommun inte uppfyller författningarnas krav inom detta område. Undervisningen i svenska som andraspråk på Åkerskolan följer och omfattar inte aktuellt ämnes syfte och centrala innehåll.

Val av ingripande

Skolinspektionen får i stället för att meddela ett föreläggande tilldela en huvudman som står under dess tillsyn en anmärkning vid mindre allvarliga överträdelser av vad som gäller för verksamheten (26 kap. 11 § skollagen). Huvudmannen är då skyldig att inom viss tid åtgärda de brister som föranlett anmärkningen. Strängnäs kommuns verksamhet vid Åkerskolan uppfyller inte författningarnas krav vad gäller att undervisningen i svenska som andraspråk ska följa och omfatta ämnets syfte och centrala innehåll. Utredningen visar dock att skolan har påbörjat arbetet med att vidta själv rättelse genom att undervisningen i svenska som andraspråk håller på att ses över och att man på skolan kommer att erbjuda undervisning i ämnet från och med vårterminen 2024. Skolinspektionen förutsätter därmed att rektorn som pedagogisk ledare och chef för lärarna, tillsammans med huvudmannen som ytterst ansvarig för utbildningen, särskilt följer upp och säkerställer att undervisningen, inte bara skolmaterialet, i svenska som andraspråk fortsättningsvis utgår från ämnets syfte och centrala innehåll enligt kursplanen. Mot denna bakgrund bedömer Skolinspektionen bristen som mindre allvarlig och finner därför skäl att tilldela Strängnäs kommun en anmärkning.

Områden utan konstaterade brister

Undervisning bedrivs under ledning av lärare

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av den personalförteckning som Skolinspektionen fått ta del av samt intervjuer med rektorn och lärare framgår att undervisningen i skolans särskilda undervisningsgrupp bedrivs under ledning av lärare. Det är lärarna som är ansvariga för planering och genomförande av undervisning på skolan. Övrig personal på skolan, det vill säga de som inte är anställda som lärare, bedriver inte någon undervisning under eget ansvar.

Rättslig reglering

I skollagen definieras undervisning som processer som på lektioner eller vid andra lärtillfällen leds av lärare eller förskollärare mot mål som anges i förordningar och andra författningar som ansluter till skollagen och som syftar till utveckling och lärande genom att barn eller elever inhämtar och utvecklar kunskaper och värden (1 kap. 3 § skollagen).

En legitimerad lärare eller förskollärare har ansvar för den undervisning som han eller hon bedriver. Detsamma gäller en lärare som är undantagen från krav på legitimation enligt föreskrifter som meddelats med stöd av 2 kap. 13 § tredje stycket och den som bedriver undervisning i fall som avses i 2 kap. 17 § och 18 § andra stycket 1-3. (2 kap. 15 § skollagen)

Av skolförordningen [2011:185] framgår att eleverna ska genom strukturerad undervisning ges ett kontinuerligt och aktivt lärarstöd i den omfattning som behövs för att skapa förutsättningar för att eleverna ska uppfylla de kriterier för bedömning av kunskaper eller betygskriterier som minst ska uppfyllas och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för utbildningen (5 kap. 2 § skolförordningen).

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte annat än att verksamheten uppfyller författningarnas krav inom detta område. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

Undervisning av behöriga och legitimerade lärare

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av personalförteckning från augusti 2023 framgår att av skolans 37 lärare har 30 lärare lärarlegitimation och ytterligare en lärares lärarlegitimation är nära förestående då ansökan om lärarlegitimation pågår.

Av intervju med lärare i högstadiet framgår att tjänstefördelningen på skolan utgår från lärarnas respektive ämnesbehörighet. Av uppgifter från rektorn inför tillsynsbesöket framgår att rektorn säkerställer att tjänstefördelningen så långt som möjligt utgår från behörighet.

Av intervju med rektorn framgår att tjänstefördelningen på skolan utgår från grundregeln att det ska vara en behörig och legitimerad lärare i varje klassrum, men att man på skolan inte når dit fullt ut. Det har enligt rektorn sin orsak bland annat i att ytterligare omfördelningar av tjänstefördelningen inte går att göra på grund av att vissa behöriga lärare endast jobbar deltid eller redan undervisar helt utifrån behörighet.

Rättslig reglering

Enligt skollagen får endast den som har legitimation som lärare och är behörig för viss undervisning bedriva undervisningen (2 kap. 13 § skollagen).

Om det inte finns någon att tillgå inom huvudmannens organisation som uppfyller kraven enligt 2 kap. 13 § eller om det finns något annat särskilt skäl med hänsyn till eleverna eller barnen, får en annan lärare eller förskollärare, bedriva undervisningen. En sådan lärare eller förskollärare ska

1. vara lämplig att bedriva undervisningen, och
2. i så stor utsträckning som möjligt ha en utbildning som motsvarar den utbildning som är behörighetsgivande. (2 kap. 18 § skollagen)

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte att Strängnäs kommun brutit mot bestämmelserna när det gäller att eleverna ska ges undervisning av behöriga och legitimerade lärare. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

Studiehandledning på modersmålet

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av inkomna handlingar från rektorn samt av intervju med rektorn framkommer att alla elever som är i behov av studiehandledning på modersmålet ges det.

Rättslig reglering

Av skolförordningen framgår att en elev ska få studiehandledning på sitt modersmål, om eleven behöver det (5 kap. 4 § skolförordningen).

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte annat än att verksamheten uppfyller författningarnas krav inom detta område. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

Förebyggande arbete för att skapa trygghet och studiero

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

I Skolinspektionens enkät från vårterminen 2023 gav elever i årskurs 5 och årskurs 8 samt pedagogisk personal på Åkerskolan lägre indexvärden beträffande trygghet och studiero än övriga medverkande grundskolor i riket. På en skala från 0 till 10 låg exempelvis skolans indexvärde för studiero på 3,6 (elever i årskurs 8) jämfört med rikssnittet på 5,6.

Förebyggande arbete för att skapa trygghet

Av intervjuer med lärare, elevhälsan och rektorn framgår att skolan arbetar förebyggande för att skapa trygghet och har vidtagit åtgärder för att förbättra tryggheten på skolan. Det framgår vidare att tryggheten på skolan har förbättrats jämfört med tidigare läsår. På skolan har insatser genomförts för att öka tryggheten så som exempelvis mobilförbud, låsta dörrar, rastvärdar samt att skolan anställt en socialpedagog som arbetar elevnära. Enligt rektorn arbetar man på skolan med att skapa en säker miljö och för att motverka kränkande behandling.

Bland annat har vuxennärvaron på högstadiet ökat och personalen är tydliga med eleverna om att våld inte får förekomma. Incidenter på skolan som inbegriper fysiskt våld polisanmäls. Skolan arbetar även efter en konsekvenstrappa vilken innebär att eleven först får tillsägelse, sedan kontaktas vårdnadshavare, därefter hålls ett möte och om beteende fortsätter kan eleven få en skriftlig varning. Elever uppger i intervjuer att de känner sig trygga på skolan och att personal oftast finns närvarande på raster eller går att få tag på inne i skolbyggnaderna.

Av intervjuer med elever, elevhälsan, lärare och rektorn samt av lektionsobservationer framgår att det förekommer kränkande språkbruk bland eleverna på skola. Det framgår dock att personalen arbetar aktivt för att motverka sådant språkbruk som en del av skolans värdegrundsarbete, även om full samsyn i frågan ännu inte föreligger hos personalen.

Förebyggande arbete för att skapa studiero

Av intervju med elever i mellanstadiet framgår att elevernas upplevelse av studieron varierar. Av intervju med elever i högstadiet framgår att eleverna tycker att det generellt sett är studiero på skolan även om det kan variera något. Eleverna i högstadiet tycker att studieron har förbättrats jämfört med föregående läsår och att det bland annat beror på att en årskurs har delats upp i tre klasser istället för två samt att det inte lika ofta är vikarier. Av intervju med lärare framgår att även lärare anser att studieron har förbättrats jämfört med föregående termin. Det har enligt lärarna sin orsak bland annat i användandet av en gemensam lektionsstruktur, gemensamma ordningsregler, installation av övervakningskameror i korridorerna och att man i vissa klasser tydliggjort vad som gäller kring studiero. Av intervjuer med lärare och rektorn framgår att rektorn följer upp och kartlägger elevernas studiero bland annat genom att rektorn och de biträdande rektorerna gör lektionsbesök samt att personal och elever får svara på enkäter. Av intervjun med rektorn framgår vidare att det finns en gemensam lektionsstruktur på skolan samt att all personal på skolan hjälps åt med att upprätthålla skolans ordningsregler. Ordningsreglerna har enligt rektor tagits fram efter samråd med både personal och elever.

Rättslig reglering

Av skollagen framgår att huvudmannen ska säkerställa att det på skolenheten bedrivs ett förebyggande arbete som syftar till att skapa trygghet och studiero (5 kap. 3 § andra stycket skollagen).

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte annat än att verksamheten uppfyller författningarnas krav inom detta område. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

Betygssättning

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Särskilt beakta elevens resultat på nationella prov

Av Skolverkets statistik för läsåret 2021/2022 framgår att elever i årskurs 6 och 9 på Åkerskolan i högre utsträckning än rikssnittet fått ett slutbetyg som är högre än provbetygen på nationella prov. För årskurs 9 avser det framförallt ämnena matematik, svenska, fysik och historia medan det för årskurs 6 avser ämnet matematik. I informationsinhämtningen från Åkerskolan inför tillsynsbesöket har rektorn uppgett att skolans ledning har identifierat att det finns en stor skillnad mellan slutbetyg och resultat på de nationella proven och att skolan därför har ökat möjligheterna till samrättning inom skolan och även med andra skolor i kommunen.

Av intervju med lärare framgår att lärarna är av uppfattningen att resultatet på ett nationellt prov inte är det enda avgörande vid betygssättningen. Även om resultat från ett nationellt prov har större betydelse än andra enskilda underlag när läraren värderar underlagens relevans kan det slutbetyg som den enskilde eleven får skilja sig från provbetyget. Skillnaden mellan resultat på nationella prov och slutbetyg läsåret 2021/2022 har enligt lärarna delvis sin förklaring i att många elever enbart låg något poäng från betygsgränsen och fick, om det var motiverat, det högre betyget vid en sammantagen bedömning.

Av intervju med rektorn framgår att skolan vidtar åtgärder som ett led i att motverka skillnader mellan resultat på nationella prov och elevers slutbetyg. Det avser åtgärder i form av samrättning inom kommunen, förändringar i skolans arbetsplan samt extra avsatt tid för skolans arbetslag samt studiedag med fokus på bedömning och betygssättning.

Rättslig reglering

Av skollagen framgår att vid betygssättning enligt 10 kap. 19 och 20 §§ i ett ämne som det ges ett nationellt prov i ska elevens resultat på det provet särskilt beaktas. Provresultatet eller resultat på delprov ska dock inte särskilt beaktas om det finns särskilda skäl. (10 kap. 20 a § skollagen)

Av förarbeten till skollagen framgår att med ”särskilt beakta” avses att provresultatet inte helt ska styra betyget utan att provet ska utgöra ett stöd vid betygssättningen. Resultaten på ett nationellt prov kan inte ensamt utgöra underlag för betygssättningen. En lärare kan dock inte bortse från resultatet på ett nationellt prov, som är välkonstruerat och noga utprövat och som utvecklats just för att vara ett stöd vid betygssättningen. Att ett nationellt prov ska ha en särskild betydelse innebär att resultatet på ett nationellt prov ska anses ha en större betydelse än vilket annat enskilt prov eller bedömningsunderlag som helst. Med ”särskilda skäl” avses sådana situationer där det finns ovanliga och särskilt beaktansvärda omständigheter som gör att den betygssättande läraren ska kunna göra ett avsteg från bestämmelsens huvudregel att resultatet på ett nationellt prov särskilt ska beaktas vid betygssättningen. Typiskt sett bör det vara fråga om

situationer där provresultatet inte ger en rättvisande bild av vad som tidigare är känt om elevens kunskaper och detta beror på omständigheter som eleven inte själv råder över, t.ex. dödsfall i familjen eller andra omvälvande händelser. (Prop. 2017/18:14 s. 39-40).

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte att Strängnäs kommun brutit mot bestämmelserna när det gäller betygsättning. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

X Åsa Rasmussen

Beslutsfattare
Signerat av: Åsa Rasmussen

X Julia Johansson

Föredragande
Signerat av: Julia Johansson